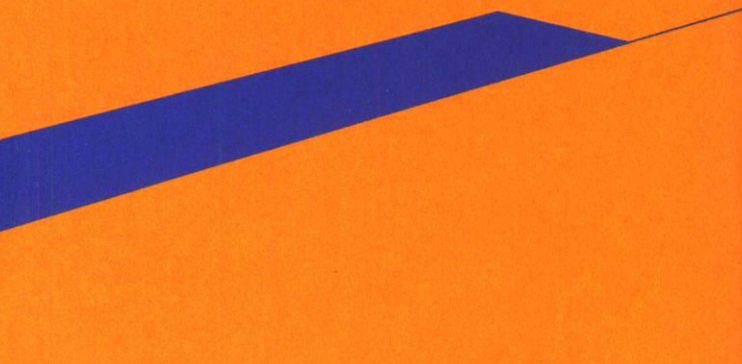

www.ketab.ir

انتشارات انقلاب اسلامی

ره‌نامه‌ی ۱۱، ولایت فقیه

به کوشش: معاونت پژوهش و آموزش مؤتسسه‌ی پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی

ناشر: انتشارات انقلاب اسلامی

وابسته به دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی)

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۲

شمارگان: ۲۵۰۰ نسخه

شابک کتاب: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۸۱-۴ **شابک دوره:** ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۷۱-۵

نشانی: تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان فلسطین جنوبی، خیابان شهید صالحی، شماره‌ی ۲۶

مرکز پخش: ۰۲۱۶۶۴۰۵۱۰۰

فروشگاه: ۰۲۵۳۷۷۰۲۸۵۲ **فروشگاه مشهد:** ۰۵۱۳۲۲۸۱۲۲۵-۷

وبسایت: www.KhameneiBook.ir

پست الکترونیک: Info@Book-khamenei.ir

سامانه‌ی پیام کوتاه: ۱۰۰۰ ۲۰۱۲۰

ویرایش این کتاب بر اساس قواعد ویراستاری دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی‌خامنه‌ای (مدظله‌العالی) انجام شده است.

سرشناسه: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ -

عنوان و نام پدیدآور: ره‌نامه‌ی ۱۱؛ ولایت فقیه

مشخصات نشر: تهران: انتشارات انقلاب اسلامی، ۱۴۰۲

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۷۱-۵

شابک کتاب: ۹۷۸-۶۲۲-۷۴۹۱-۸۱-۴

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - بیانات و سخنرانی‌ها

موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - دیدگاه درباره‌ی ولایت فقیه

موضوع: جوان

رده‌بندی کنگره: ۷۱۴۰۲ ص ۲/خ ۲۹۵/ ۱۰۲/ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۱۸

شماره‌ی کتاب‌شناسی ملی: ۱۳۲۹۲۵۷

مقدمه

«ره‌نامه» مجموعه‌ای است شامل چهل دفتر، که مبانی، ارزشها و اصول اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم) را با توجه به نیازها، پرسش‌ها و چالشهای دوران معاصر تبیین میکند و از خلال دیدگاه‌های اندیشمندانه و ژرف‌نگر حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) به ترسیم اندیشه و سلوک یک جوان مؤمن انقلابی می‌پردازد.

سرلوحه‌ی این دفاتر، حکمتهای جاودانه‌ی قرآن کریم و احادیث اهل بیت (علیهم السلام) است که دوامانت پیامبر اعظم (صلی الله علیه و آله و سلم) در میان امت اسلامی است و آغاز هر دفتر، بروشق‌های حکیمانه‌ی بنیان‌گذار انقلاب اسلامی است که بی نام او این انقلاب در هیچ جای دنیا شناخته شده نیست و بدون نقشه‌ی راه او استمرار و تکامل انقلاب تحقق نخواهد یافت.

ره‌نامه عرصه‌ی گسترده‌ای از موضوعات گوناگون را در بر می‌گیرد که در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی جوانان مورد نیاز است و میتواند شاکله‌ی فکری و رفتاری آنان را ترسیم کند. این موضوعات از درنگ در موقعیت و ظرفیتهای یک جوان مؤمن و اندیشه‌ورز آغاز میشود و در سیری منطقی به ساحت‌های

اعتقادی، اجتماعی، سبک زندگی، مباحث تربیتی و اخلاقی، سیاسی و انقلابی در لایه‌ها و سطوح مورد نیاز میپردازد و در نهایت به نقطه‌ی اوج و آرمان همه‌ی مجاهدتها میرسد و بر آن است که در ترسیم طرح‌واره‌ی کلی از اندیشه‌ی نظری و علمی انقلاب، فرایند تعالی و صیوررت علمی و عینی مخاطب خود را تسهیل و تسریع سازد.

ره‌نامه تنها برای خواندن و حدّاکثر یادداشت‌برداری و حفظ کردن مطلب نیست، بلکه بسته‌ای است برای تفکّر و درنگ در اساسی‌ترین مفاهیم مورد نیاز و ناظر به تکالیف عملی جامعه‌ی مخاطب و زمینه‌ساز دستیابی به بصیرت عمیق و پایبندی درونی به مبانی و ارزشهای انقلاب اسلامی، به مثابه یک کلیت و گفتمان و گامی مهم و اساسی برای شناخت و تحقّق بیانیه‌ی گام دوم انقلاب اسلامی شکرهمند مردم ایران.

بیانیه‌ی «گام دوم انقلاب» جدیدی است خطاب به ملت ایران و بویژه جوانان که به مثابه منتهی‌المراد برای «دومین مرحله‌ی خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدّن‌سازی» خواهد بود. این گام دوم، انقلاب را به «آرمانهای بزرگش که ایجاد تمدّن نوین اسلامی و آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواح‌افداه) هست»، نزدیک خواهد کرد.

ره‌نامه در چهل دفتر، جوان مؤمن، دانا و انقلابی را برای طیّ مسیر بلند و شکوهمند از خودسازی و جامعه‌پردازی به تمدّن‌سازی و آمادگی برای ظهور همراهی میکند.

قاعده‌ی حاکم بر تألیف و تدوین ره‌نامه، پایبندی متن به نصّ

گفتار یا نوشتار رهبر حکیم انقلاب اسلامی بوده تا حتی المقدور از هر گونه تحلیل یا برداشت نادرست پیشگیری شده و با اقتباس از خلال دیدگاه‌های معظم‌له، برجسته‌ترین محورها و نکات مورد تأکید ایشان ارائه گردد.

برای تألیف و تدوین هر یک از دفاتر چهل‌گانه، علاوه بر تلاش پژوهشی نویسندگان محترم برای مطالعه‌ی کامل مطالب مرتبط با موضوع و انتخاب مطالب اهم و مورد نیاز و ساختاردهی آن، نظرات ارزیابان علمی مدّ نظر بوده است. با توجه به محدودیت حجم هر دفتر، طبعاً امکان پرداختن به بسیاری از نکات و ظرایف مباحث و میان‌ات رهبری معظم مقدور نبوده است، از این رو مخاطب ارجمند این دفاتر، خود را بی‌نیاز از مراجعه به متن کامل بیانات و نوشتارهای ایشان نمی‌بیند.

از مؤلف محترم این دفتر جناب آقای سیدکاظم سیدباقری و شورای محترم علمی و تمام عزیزانی که در تهیه و تولید این اثر نقش داشته‌اند تشکر و قدردانی نموده و از پیشگامان و نظرات خوانندگان ارجمند برای تکمیل این طرح استقبال می‌کنیم.

معاونت پژوهش و آموزش

مؤسسه‌ی پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی

۱. این مجموعه مشتمل بر بیانات حضرت آیت‌الله العظمی خامنه‌ای (مدظله‌العالی) تا

پایان سال ۱۳۹۷ می‌باشد.

مفهرست

۱۳ آیات و روایات
۱۵ درآمد
۱۷ سرمشق

۲۱ فصل اول: چیستی سیاست و ولایت فقیه
۳۳ فصل دوم: جایگاه سیاست و حکمرانی
۴۹ فصل سوم: تشکیل حکومت اسلامی در عصر غیبت
۵۹ فصل چهارم: شرایط و وظایف ولی فقیه
۷۵ فصل پنجم: پاسخگویی و نظارت پذیری
۸۷ فصل ششم: مردم سالاری در نظام ولایت فقیه
۱۰۳ فصل هفتم: کارکردهای ولایت فقیه
۱۱۷ فصل هشتم: رابطه‌ی ولی فقیه با مرجعیت
۱۲۷ فصل نهم: مقایسه‌ی ولایت فقیه با نظام‌های رقیب
۱۴۱ فصل دهم: ولایت فقیه پیش‌ران انقلاب اسلامی

{ آیات و روایات }

□ «لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيُحَذِّرْكُمْ اللَّهُ تَقَاتِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ»

«مؤمنان نباید کافران را به جای مؤمنان به دوستی بگیرند و هر که چنین کند از هیچ چیز [او را] از [دوستی] خدا [بهره‌ای] نیست مگر اینکه از آنان به معنی تقیه کند و خداوند شما را از [عقوبت] خود میترساند و بازگشت [همه] به سوی خدا است.»

سوره آل عمران، آیه ۲۸

□ «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»

«او کسی است که پیامبرش را با هدایت و دین درست فرستاد تا آن را بر هر چه دین است پیروز گرداند هر چند مشرکان خوش نداشته باشند.»

سوره توبه، آیه ۳۳

□ «إِنَّ اللَّهَ فَرَضَ الْجِهَادَ وَعَظَّمَهُ وَجَعَلَهُ نَصْرَهُ وَنَاصِرَهُ. وَاللَّهُ مَا صَلَحَتْ دُنْيَا وَلَا دِينٌ إِلَّا بِهِ»

«در حقیقت خداوند جهاد را واجب گردانید و آن را بزرگ داشت و مایه‌ی پیروزی و یاور خود قرارش داد. به خدا سوگند کار دنیا و دین جز با جهاد درست نمیشود.»

وسائل الشیعه ج ۱۵، ص ۱۵، ح ۱۹۹۱۵

□ «قُلُوبُ الرِّعِيَّةِ خَزَائِنُ رَاعِيهَا فَمَا أَوْدَعَهَا مِنْ عَدْلٍ أَوْ جَوْرِ وَجَدَهُ»
«دل‌های مردم صندوقچه‌های حاکم است، پس آنچه از عدالت و یا ظلم در آنها بگذارد، همان را خواهد دید.»

غررالحکم و درر الکلم، ص ۳۴۶، ح ۷۹۸۲

www.ketab.ir

درآمد

ائمه‌ی ما (علیهم‌السلام) که بدون تردید رتبه و مقامشان از ملک و فرشتگان مقرب خدا بالاتر است، جوری زندگی نکردند، جوری حرف نزدند، جوری مشی نکردند که از دسترس ما خارج باشند؛ نه. به فرموده‌ی مرحوم علامه‌ی طباطبایی، مثل آن کسی است که روی قلّه‌ی کوه ایستاده است، به مردم میگوید بیایید اینجا؛ به سمت خود، به سمت قلّه، به سمت اوج فرامیخواند. این جوری نیست که اینها مثل برجستگان دروغین دنیای مادی و دارای معنویتهای قلبی، بروند توی برج عاج و اتاق شیشه‌ای بنشینند، کسی به اینها دسترسی نداشته باشد؛ نه، میگویند بیایید، بیایید. راه همین است؛ ما باید دنبال ائمه راه بیفتیم؛ زندگی آنها الگوی ما است. بله، «أَلَا وَاتَّكُم لَا تَقْدِرُونَ عَلَىٰ ذَلِكِ»؛ ما مثل آنها نمیتوانیم حرکت کنیم؛ ما لیاقت این را نداریم، طاقت این را نداریم؛ اما میتوانیم آن راهی را که آنها رفتند، مسیر زندگی مان قرار بدهیم؛ این را جهت قرار بدهیم، در این جهت حرکت کنیم.

۱. نهج البلاغه، نامه‌ی ۴۵

۲. در دیدار جمعی از مداحان سراسر کشور ۱۳۹۱/۲/۲۳

ایران به دنبال دفاع از قرآن و سنت پیامبر(صلی الله علیه وآله وسلم) و اهل بیت(علیهم السلام) و احیاء امت اسلامی است.^۱

آنچه ما وظیفه داریم، این است که خود را شایسته‌ی انتساب به آن خاندان کنیم. البته منتسب بودن به خاندان رسالت و از جمله‌ی وابستگان آنها و معروفین به ولایت آنها بودن، دشوار است... ما باید خودمان را به این مرکز نور نزدیک کنیم؛ و نزدیک شدن به مرکز نور، لازمه و خاصیتش، نورانی شدن است. باید با عمل، و نه با محبت خالی، نورانی بشویم؛ عملی که همان محبت و همان ولایت و همان ایمان، آن را به ما املاء میکند و از ما میخواهد. با این عمل، باید جزو این خاندان و وابسته‌ی به این خاندان بشویم.^۲

www.ketab.ir

۱. خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۴/۱۱/۱۳۹۰

۲. در دیدار جمعی از مداحان ۵/۱۰/۱۳۷۰

ولایت فقیه از موضوعاتی است که تصوّر آنها موجب تصدیق میشود و چندان به برهان احتیاج ندارد. به این معنا که هر کس عقاید و احکام اسلام را حتی اجمالاً دریافته باشد، چون به ولایت فقیه برسد و آن را به تصوّر آورد، بی درنگ تصدیق خواهد کرد و آن را ضروری و بدیهی خواهد ساخت.

اگر مردم به خبرگان رأی دادند تا مجتهد عادل را برای رهبری حکومتشان تعیین کنند، وقتی آنها هم فردی را تعیین کردند تا رهبری را به عهده بگیرد، قهری او مورد قبول مردم است. در این صورت او ولیّ منتخب مردم میشود و حکمش نافذ است.^۱

حکومت در نظر مجتهد واقعی فلسفهی عملی تمامی فقه در تمامی زوایای زندگی بشریت است؛ حکومت نشان دهندهی جنبه‌ی عملی فقه در برخورد با تمامی معضلات اجتماعی و

۱. ولایت فقیه (حکومت اسلامی)، امام خمینی (ره)، ص ۹
۲. نامه‌ی امام خمینی (ره) به رئیس مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۶۸/۲/۹؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۲۱، ص ۳۷۱

سیاسی و نظامی و فرهنگی است؛ فقه تئوری واقعی و کامل اداره‌ی انسان از گهواره تا گور است.^۱

ولایت فقیه و حکم حکومتی از احکام اولیّه است.^۲ فقیه عادل، همه‌ی اختیاراتی را که پیامبر(صلی‌الله‌علیه‌وآله) و ائمه‌ی اطهار(علیهم‌السلام) در امور سیاست و حکومت دارا بودند، دارد و معقول نیست در اختیارات آن دو فرقی باشد، زیرا حاکم هر شخصی که باشد، مجری احکام الهی و اقامه‌کننده‌ی حدود شرعی و گیرنده‌ی خراج و مالیات و تصرف‌کننده در آنها بر طبق مصالح مسلمین است.^۳ اگر من پایم را کج گذاشتم، شما مسئولید اگر نگویید چرا پایت را کج گذاشتی؟ باید هجوم کنید، نهی کنید که چرا؟ اگر خدای نخواستہ یک معتم در یک جا پایش را کج گذاشت، همه‌ی روحانیون باید به او هجوم کنند که چرا برخلاف موازین؟ سایر مردم هم باید بکنند. نهی از منکر اختصاص به روحانی ندارد؛ مال همه است. ائمت باید نهی از منکر بکنند، امر به معروف کنند.^۴ فقیه نمیخواهد به منکر زورگویی کند. اگر یک فقیهی بخواهد زورگویی کند این فقیه دیگر ولایت ندارد. اسلام

-
۱. پیام امام خمینی(ره) به روحانیون، مراجع، مدرّسین و ائمه‌ی جمعه و جماعات، ۱۳۶۷/۱۲/۳؛ مندرج در صحیفه‌ی امام(ره)، ج ۲۱، ص ۲۷۳-۲۹۳
 ۲. سخنرانی امام خمینی(ره) در دیدار با دبیر شورای نگهبان آقای لطف‌الله صافی، ۱۳۶۶/۱۰/۲۳؛ مندرج در صحیفه‌ی امام(ره)، ج ۲۰، ص ۴۵۷
 ۳. کتاب البیع، پیشین، ج ۲، ص ۴۶۷
 ۴. سخنرانی امام خمینی(ره) در جمع روحانیون، پرسنل کمیته و سپاه، ۱۳۵۸/۴/۱۵؛ مندرج در صحیفه‌ی امام(ره)، ج ۸، ص ۴۸۳-۴۹۱

است، در اسلام قانون حکومت میکند. پیغمبر اکرم هم تابع قانون بود، تابع قانون الهی، نمیتوانست تخلف بکند.^۱

آن فقیهی که برای امت تعیین شده است و امام امت قرار داده شده است، آن است که میخواهد این دیکتاتوریها را بشکند و همه را به زیر بیرق اسلام و حکومت قانون بیاورد. اسلام، حکومتش حکومت قانون است؛ یعنی قانون الهی، قانون قرآن و سنت است. و حکومت، حکومت تابع قانون است؛ یعنی خود پیغمبر هم تابع قانون، خود امیرالمؤمنین هم تابع قانون، تخلف از قانون یک قدم نمیکردند و نمیتوانستند بکنند.^۲

من به همه‌ی ملت، به همه‌ی قوای انتظامی، اطمینان میدهم که امر دولت اسلامی، اگر با نظارت فقیه و ولایت فقیه باشد، آسیبی بر این مملکت نخواهد وارد شد... ولایت فقیه آن طور که اسلام مقرر فرموده است و ائمه‌ی ما نصب فرموده‌اند به کسی صدمه وارد نمیکند، دیکتاتوری به وجود نمی‌آورد، کاری که برخلاف مصالح مملکت است، انجام نمیدهد.^۳

حکومت اسلامی هیچ یک از انواع طرز حکومت‌های موجود نیست. مثلاً استبدادی نیست که رئیس دولت مستبد و خودرأی

-
۱. سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع مردم و عشایر، ۳۰/۷/۱۳۵۸؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۱۰، ص ۳۰۶-۳۱۷
 ۲. سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع اعضای انجمن تبلیغات فرهنگ اسلامی خرم‌آباد، ۱۸/۸/۱۳۵۸؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۱۱، ص ۲۰-۲۶
 ۳. سخنرانی امام خمینی (ره) در جمع پرسنل نیروی هوایی، ۲۸/۶/۱۳۵۸؛ مندرج در صحیفه‌ی امام (ره)، ج ۱۰، ص ۵۸-۶۰

باشد؛ مال و جان مردم را به بازی بگیرد و در آن به دلخواه دخل و تصرف کند؛ هر کس را اراده‌اش تعلق گرفت بکشد، و هر کس را خواست انعام کند، و به هر که خواست تیول^۱ بدهد و املاک و اموال ملت را به این و آن ببخشد... حکومت اسلامی نه استبدادی است، نه مطلقه، بلکه مشروطه است. البته نه مشروطه به معنای متعارف فعلی آن که تصویب قوانین تابع آراء اشخاص و اکثریت باشد. مشروطه از این جهت که حکومت‌کنندگان در اجرا و اداره، مقید به یک مجموعه شرط هستند که در قرآن کریم و سنت رسول اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) معین گشته است.^۲

www.ketab.ir

-
۱. واگذاری زمین و ملک به کسی از طرف پادشاه
 ۲. ولایت فقیه (حکومت اسلامی)، امام خمینی (ره)، ص ۴۳ و ۴۴